

TRANSCRIPT (AUDIO)

Transkript (audio)

J: Pozdrav! Ja sam John Travis. Dobrodošli u još jedno izdanje našeg tjednog programa u kojem govorimo o tradiciji. Ovaj put ćemo razgovarati o božićnim običajima i moja posebna gošća za ovu priliku će biti folkloristica iz našeg lokalnog muzeja, gospođa Edit Molnár. Dobrodošli!

E: Dobar dan! Jako sam sretna što sam ovdje i što ćemo razgovarati o mađarskim božićnim običajima!

J: Dakle, recite nam o nekim najvažnijim događajima koji su se zbili u Transilvaniji oko Božića!

E: Između Božića i Bogojavljenja ljudi su se odmarali i obitelj je bila na okupu. U selima djeca i mladići su obično pjevali božićne pjesme ['kántálás'], izvodili scenu Isusova rođenja ['betlehemezés'] ili sudjelovali u drevnoj tradiciji zvanoj 'regölés'.

J: Porazgovarat ćemo o svakoj posebno. Na što se odnosi 'kántálás'?

E: Tradicionalno, odnosi se na skupinu ljudi koji hodaju po selu i pjevaju pjesme ispred kuća, a ljudi dobrog srca ih pozivaju unutra. Kad domaćin da dopuštenje, pjevači su pozvani u kuću da pjevaju ispred cijele obitelji. Riječi božićnih pjesama iz Transilvanije su raznolike. Većina njih opisuje priču i događaje oko Kristovog rođenja i Svetu obitelj koja traži mjesto za prenoćiti. Nakon izvedbe, domaćin bi ponudio pjevačima roladu od maka ili oraha i kuhano vino. Prije mnogo godina, pjevanje božićnih pjesama je počinjalo rano, čak i u podne. Tako su i djeca mogla sudjelovati u ovom običaju. Kasnije poslijepodne bi se pridružili tinejdžeri i mladi ljudi. Na kraju, odrasli i oženjeni su preuzimali pjesmu navečer. Pjevanje božićnih pjesama još postoji u selima. Mnoga sela i gradovi izvode božićne pjesme na različite načine.

J: A što je 'betlehemezés'? Što nam možete ukratko reći o tome?

E: Tradicija *Predstave o Betlehemu* je jako popularna u selima Transilvanije i danas. Na Božić, obično mladići ili mladi muškarci idu od kuće do kuće s malim modelom Svete obitelji i izvode scenu Isusova rođenja. Priča obično sadrži i neke humoristične elemente, kao što je gluhi pastir koji loše čuje i sve krivo razumije. Ovaj običaj je poznat i kao pastoralna predstava ('pásztorjáték'). Prvi pisani dokument o skupimana koje je izvode datira iz 1600 godine. Danas ovaj običaj održava zajednica sela *Sekler* u istočnom dijelu Transilvanije ili zajednice Csángó u Moldaviji. Također, neke folklorne i neprofitne organizacije su posvećene očuvanju atmosfere i običaja vezanih uz ovu tradiciju.

J: Kako zanimljivo! Postoje li još neki stari običaji u ovoj regiji?

E: Postoji još jedan drevni običaj zvan 'regölés'. Riječ 'regölés' označava putujućeg trubadura koji je posjećivao srednjovjekovne gradove, išao od kuće do kuće i pjevao pjesme, a zauzvrat bi

dobio hranu. Riječi ovih pjesama često čuvaju sjećanje na drevne čarobnjačke bajalice koje su se pjevale u vjerovanju da mogu proreći što će se dogoditi. Momci odjeveni u kože životinja sa gajdama napravljenim od keramičkih vrčeva i štapova su hodali po kući. Nisu svirali melodiju na svojim instrumentima, nego su pratili ritam pjesama. Svakom članu obitelji bi poželjeli dobro zdravlje, plodnost i bogatstvo za Novu godinu. Vjeruje se da je riječ 'regöls' ugro-finskog porijekla te da ponavljajući dijelovi koji se izvode u zboru ukazuju na tragove Šamanizma, podsjećajući na trans ili ekstazu u koji su padali šamani, drevni pjevači regösa. Ove mađarske božićne pjesme mogu se povremeno čuti u malim selima u blagdanskome vremenu.

J: Gospođo Molnár, hvala vam što ste nam ispričali sve o ovim prekrasnim običajima. Ovo je bilo još jedno izdanje našeg tjednog programa u kojem govorimo o tradiciji. Nadamo se da ste uživali u današnjoj emisiji. Do sljedećeg tjedna, želim vam sve najbolje!